

Hanna Kökkö: Vaara

Nimi ja lk: _____

Luetun ymmärtämisen tehtävät

Päivämäärä: _____

Moniste 1

Luvut 1–8 (s. 7–59)

1. Ympyröi oikeat väittämät tarinan henkilöihin liittyen.

- a) Manu on tarinan päähenkilö. Hän on seiskaluokkalainen.
- b) Helmi on Manun hyvä ystävä ja ihastus.
- c) Manun äiti työskentelee opettajana. Hän on naimisissa Maken eli Markus Mömmösen kanssa.
- d) Make on poliisi, jolla on Manun mielestä maailman upein poliisikoira.
- e) Maken poliisikoiran nimi on Halonen.
- f) Helmin Panu-isä asuu Vantaalla, ja hänen kätköilijänimensä on Padde.
- g) Manun isä on vapautunut kesällä vankilasta, ja hän asuu nyt Ylitorniolla.
- h) Topi on ollut Manun hyvä koulukaveri alakoulusta lähtien.

2. Mitä äiti ehdottaa Manulle syysloman ajalle? Miksi hänen ehdotuksensa tuntuu Manusta hieman hankalalta?

3. Miten kuuluisa venäläinen kirjailija Leo Tolstoi liittyy Manun isään?

Laatinut: Annika Ylisirniö

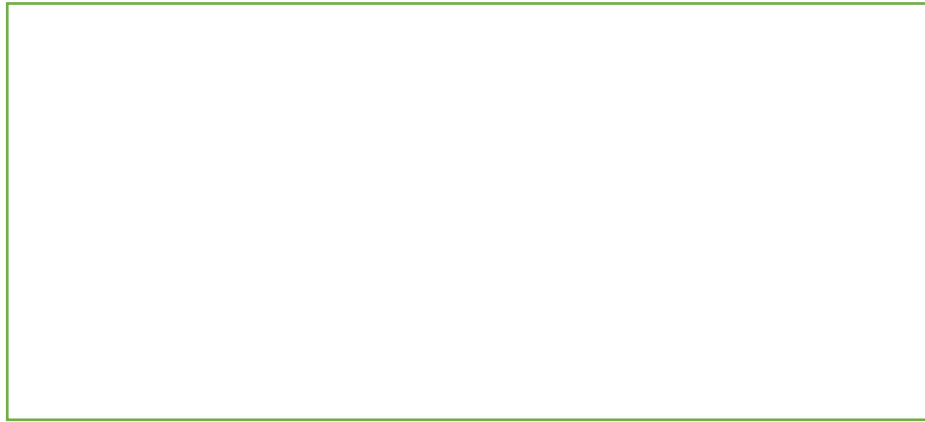
4. Mikä Helmin ehdottama asia saa Manun todella innostuneeksi?

5. Mitä kaikkea mieluisaa Manu ja Helmi suunnittelevat tekevänsä yhdessä Ylitorniolla?

6. Ovatko väittämät oikein (O) vai väärin (V)? Merkitse sopiva kirjain väittämän kohdalle.

- ☐ Maaruska tarkoittaa varsinaisen ruska-ajan jälkeistä tilannetta, jolloin puiden lehdet ovat pudonneet, mutta varvut ja ruohikot ovat vielä kirjavan värisiä.
- ☐ Äiti vie Manun tämän isän luokse Ylitorniolle.
- ☐ Geokätköilyn perustarpeet ovat GPS-laite, muistivihko, kynät, hanskat ja linkkuveitsi.
- ☐ Manun ja isän kohtaaminen juna-asemalla ei suju hyvin Manun mielestä.
- ☐ Manun isä asuu lapsuudenkodissaan, joka on tälle erityisen tärkeä paikka.
- ☐ Vuoma tarkoittaa Lapissa suota.
- ☐ Isän kodin viereisen niemen kärjessä sijaitseva naapuritalo hylättiin, kun siinä asunut perhe muutti sieltä aikoinaan pois.
- ☐ Tolstoi oli naapuritalossa asuneen perheen koira.
- ☐ Manulle selviää, että naapuritalossa on tapahtunut järkyttävä tragedia.

7. Mitä Tolstoi löytää naapuritalon hiekkalaatikosta? Piirrä kuva löydöksestä ja väritä se.

8. Miksi hiekkalaatikosta löytynyt asia on luultavasti tärkeä Tolstoille?

9. Mitä jännittävää Manu aikoo heti kertoa Helmille, kun tämä saapuu Ylitorniolle?

Moniste 2

Luvut 9–14 (s. 60–113)

1. Mitä Manu, Helmi ja Vellu-isä tekevät yhdessä matkalla lentokentältä kotiin?

2. Mitä Helmi tarkoittaa sanomalla ”kala on koukussa” viitatessaan Manun isään?

3. Mitä isä lupaa Manulle ja Helmille Ahvenjärven lintutorniin liittyen?

4. Miten jatkaisit väittämää tarinan mukaan? Ympyröi oikea vastaus.

Manu kuulee Karvosen Kaupalla

- a) kahden keski-ikäisen miehen puhuvan Manun isästä pahaa.
- b) kauppiaan juttelevan eräälle asiakkaalleen perhetragediasta.
- c) kahden keski-ikäisen naisen juttelevan vilkkaasti Manun isästä ja hänen mahdollisesta yhteydestään perhetragediaan.
- d) Sunna-eukon kertovan kahdelle naiselle Manun isän syyllisyydestä perhetragediaan.

5. Mitä tuliaisia Helmi tuo Manulle Ruotsin-reissultaan?

Laatinut: Annika Ylisirniö

6. Kerro muutamalla lauseella, mitä outoa ja jännittävää Manu ja Helmi näkevät ja kokevat mennessään tutkimaan autiotaloa?

7. Kuka on Liisa, ja miksi Manun ja Helmin on löydettävä hänen GPS-laitteensa?

8. Ympyröi väittämät, jotka ovat totta. Apua saat s. 91, 99, 100 ja 103.

- a) Porotokka tarkoittaa suurta porolaumaa.
- b) Tornionjoen ylittävä silta johtaa Ruotsiin.
- c) Ruotsalaisten suosituin automerkki on Toyota.
- d) Suomalainen tiedemies de Maupertuis on tehnyt Aavasaksan tunnetuksi Euroopassa.
- e) Kajakki on retkeilyssä käytettävä, selkään laitettava kantoväline.

9. Mitä järkyttävää Manu ja Helmi näkevät hylätyn talon liiterissä? Mitä he ajattelevat tästä?

10. Mitä jännittävää talon sisällä tapahtuu? Mistä Liisan GPS-laite lopulta löytyy?

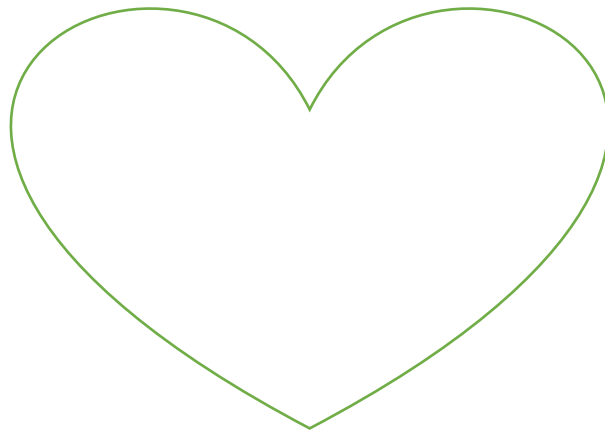
11. Mitä karmivaa Liisan piilottamasta ensimmäisestä aarrekätköstä löytyy?

Moniste 3

Luvut 15–20 (s. 114–156)

1. a) Mistä toinen kätkö löytyy? Mitä kätköstä paljastuu?

1. b) Viimeistele kätköstä löytynyt esine valmiiksi täydentämällä, värittämällä sekä kirjoittamalla siihen kaiverrettu teksti.

2. Mitä Manu ja Helmi saavat tietää Sunnan ja Liisan yhteydestä?

3. Sunna kertoo kehottaneensa Liisaa kirjoittamaan kirjeen, jossa tämä voisi purkaa pahaa oloaan. Mikä ratkaiseva asia johdattaa Manun ja Helmin kirjeen jäljille?

-
4. Manun isä kertoo lapsille saunakamarissa tarinoita omasta lapsuudestaan ja siitä, kuinka alkeellista elämä aiemmin oli. Mitä hän kertoo sähköistä ja valaistuksesta?
-
-
-

5. Yhteisen saunaillan sekä hyvien keskusteluiden jälkeen Manu ja Helmi säikähtävät totisesti yöllä jotain. Mitä tapahtuu?
-
-
-

6. Ympyröi väittämät, jotka pitävät tarinan mukaan paikkansa.

- a) Helmi ja Manu lähtevät etsimään kolmatta kätköä kahdestaan.
- b) Koordinaattien mukaan kätkön pitäisi löytyä Pirunvaaran louhikolta.
- c) Manu ja Helmi ovat tavanneet ensimmäisen kerran edelliskeväänä metsässä retkeillessään.
- d) Manu ja Helmi lupaavat toisilleen koluavansa vielä monta koloa yhdessä kätköjä etsiessään.
- e) Ystävykset piiloutuvat metsään tiheän kuusikon suojaan maastopukuista, metsästysase kädessä lähestyvää miestä.
- f) Mies ampuu poron aivan Manun ja Helmin piilopaikan viereen.
- g) Ystävykset löytävät Liisan kirjeen, ja surullinen totuus paljastuu.
- h) Poliisi käy jututtamassa Manun isää, koska hän on sekaantunut huonolla tavalla perhetragediaan.

7. Minkä vakavan rikoksen Manu ja Helmi onnistuvat paljastamaan poliisille vihjeensä ansiosta?

8. Kirjeen sisältö paljastaa Liisan avunhuudon perheensä tilanteesta. Manu ja Helmi pohtivat, olisiko jotain voitu tehdä perhetragedian estämiseksi. Millaisen neuvon sekä Manun isä että Unna antavat heille tärkeäksi elämän neuvoksi?

9. Jännän seikkailun päätteeksi Manun mieli on kuitenkin lopulta erityisen huojentunut ja hyvä. Mistä luulet tämän johtuvan?

MONTAKO TÄHTEÄ ANTAISIT ROMAANILLE?

VÄRITÄ TÄHDET JA PERUSTELE ALLE ARVOSTELUSI.

Perustelut: _____

Moniste 1

Vastaukset lukuihin 1–8 (s. 7–59)

1. Ympyröi oikeat väittämät tarinan henkilöihin liittyen.
 - a) Manu on tarinan päähenkilö. Hän on seiskaluokkalainen. OIKEIN
 - b) Helmi on Manun hyvä ystävä ja ihastus. OIKEIN
 - c) Manun äiti työskentelee opettajana. Hän on naimisissa Maken eli Markus Mömmösen kanssa. **VÄÄRIN (Hän työskentelee päiväkodissa ja on naimisissa Maken eli Marko Aaltosen kanssa.)**
 - d) Make on poliisi, jolla on Manun mielestä maailman upein poliisikoira. OIKEIN
 - e) Maken poliisikoiran nimi on Halonen. **VÄÄRIN (Koiran nimi on Vatanen.)**
 - f) Helmin Panu-isä asuu Vantaalla, ja hänen kätköilijänimensä on Padde. OIKEIN
 - g) Manun isä on vapautunut kesällä vankilasta, ja asuu nyt Ylitorniolla. OIKEIN
 - h) Topi on ollut Manun hyvä koulukaveri alakoulusta lähtien. **VÄÄRIN (Topi kiusasi Manua koko alakoulun ajan, eivätkä he olleet kavereita. Yläkoulun alkaessa Topi hakeutuu Manun seuraan eikä kiusaa enää.)**

2. Manun äiti ehdottaa, että Manu menisi syyslomalla isänsä luokse Ylitorniolle. Äiti ja Make ovat lähdössä silloin häämatkalleen Kreikkaan, Rodokselle eikä Manu voi lähteä heidän mukaansa. Ajatus isän kohtaamisesta pitkän ajan jälkeen sekä kiehtoo että kauhistuttaa etenkin Manua. Hän ei tiedä, millainen isästä on tullut vankilassa ja osaisiko isä olla hänen isänsä.

3. Manun isän löytökoiran nimi on Tolstoi.

4. Helmi ehdottaa, että lähtisi Manun mukaan Ylitorniolle syyslomaksi heti Tukholmasta saavuttuaan.
5. He suunnittelevat tekevänsä esim. seuraavia asioita: kalastus, soutaminen, uinti, geokätköily, valokuvaus, talon remontointi isän apuna (kaksi jälkimmäistä Manun suunnitelmaa).
6. Ovatko väittämät oikein (O) vai väärin (V)? Merkitse sopiva kirjain väittämän kohdalle.

- ☐ Maaruska tarkoittaa varsinaisen ruska-ajan jälkeistä tilannetta, jolloin puiden lehdet ovat pudonneet, mutta varvut ja ruohikot ovat vielä kirjavan värisiä.
- ☒ Äiti vie Manun tämän isän luokse Ylitorniolle. (Manu matkustaa isän luokse junalla.)
- ☐ Geokätköilyn perustarpeet ovat GPS-laite, muistivihko, kynät, hanskat ja linkkuveitsi.
- ☒ Manun ja isän kohtaaminen juna-asemalla ei suju hyvin Manun mielestä. (Kohtaaminen sujuu Manun mielestä ihan mutkattomasti.)
- ☐ Manun isä asuu lapsuudenkodissaan, joka on tälle erityisen tärkeä paikka.
- ☐ Vuoma tarkoittaa Lapissa suota.
- ☒ Isän kodin viereisen niemen kärjessä sijaitseva naapuritalo hylättiin, kun siinä asunut perhe muutti sieltä aikoinaan pois. (Perheenjäsenet ovat menehtyneet, ja talo on jäänyt asuttamattomaksi.)
- ☐ Tolstoi oli naapuritalossa asuneen perheen koira.
- ☐ Manulle selviää, että naapuritalossa on tapahtunut järkyttävä tragedia.

7. Tolstoi löytää hiekkalaatikosta lapselle kuuluvan punaisen käsineen.

8. Hiekkalaatikosta löytynyt käsine on luultavasti talossa asuneen perheen pikkutytön, joka oli varmasti tärkeä ja rakas Tolstoille.
9. Hän aikoo kertoa heti Helmille isän naapuritalon järkyttävästä tragediasta, jossa perheenisä oli kuuleman mukaan surmannut pikkutyttönsä, perheenäidin sekä itsensä.

Oulu2026
Euroopan kulttuuri-
pääkaupunki

Laatinut: Annika Ylisirniö

Moniste 2

Vastaukset lukuihin 9–14 (s. 60–113)

1. Manu, Helmi ja Vellu-isä etsivät yhdessä geokätköjä matkallaan kotiin.
2. Helmi tarkoittaa sanonnallaan sitä, että Manun isä koukuttuu heti geokätköilyyn kokeillessaan sitä Helmin ja Manun innoittamana.
3. Isä lupaa, että Manu ja Helmi voisivat tehdä oman kätkön lintutornin rakenteisiin.
4. Miten jatkaisit väittämää tarinan mukaan? Ympyröi oikea vastaus.

Manu kuulee Karvosen Kaupalla

- c) kahden keski-ikäisen naisen juttelevan vilkkaasti Manun isästä ja hänen mahdollisesta yhteydestään perhetragediaan.
5. Helmi tuo Manulle tuliaiseksi pienen ruskean pehmoapinan (Kolmårdenin eläintarhasta), suklaata, tikkareita, liitulakupussin ja salmiakkia.
 6. Manu ja Helmi huomaavat, että keittiön pöydällä on käytettyjä astioita, jotka eivät olleet siinä Manun käydessä aiemmin talolla. He löytävät pihalla olevasta männystä tytön puumajan ja männyn rungossa olevasta kolosta pakasterasian. Rasian sisällä on pieni vaaleanpunainen päiväkirja, jonka he ottavat mukaansa tutkiakseen sitä. Lopuksi pihaan ajaa sininen pakettiauto, jonka kuski kuulostaa raahaavan liiteriin jotain raskasta. Sama henkilö menee lopulta sisälle taloon.
 7. Liisa on hylätyn talon perheen tytär. Manu ja Helmi löytävät hänen päiväkirjansa, jonka vihjetekstien mukaan kaverusten tulisi etsiä aarrekätköjä. He tarvitsevat Liisan GPS-laitteen saadakseen koordinaatit kätköille.

Laatinut: Annika Ylisirniö

8. Ympyröi väittämät, jotka ovat totta. Apua saat s. 91, 99, 100 ja 103.
- a) Porotokka tarkoittaa suurta porolaumaa. OIKEIN
 - b) Tornionjoen ylittävä silta johtaa Ruotsiin. OIKEIN
 - c) Ruotsalaisten suosituin automerkki on Toyota. **VÄÄRIN (Volvo)**
 - d) Suomalainen tiedemies de Maupertuis on tehnyt Aavasaksan tunnetuksi Euroopassa. **VÄÄRIN (Ranskalainen tiedemies de Maupertuis on tehnyt Aavasaksan tunnetuksi Euroopassa.)**
 - e) Kajakki on retkeilyssä käytettävä, selkään laitettava kantoväline. **VÄÄRIN (Kajakki on melontaan käytettävä pitkä, kapea ja matala vesikulkuneuvo.)**
9. Manu ja Helmi näkevät hylätyn talon liiterin maalattialla vihreän pressun, joka on yltä päältä veressä. Verta on myös maassa, ja pressun vieressä isossa puupölkkyssä on kiinni verinen kirves. Lapset säikähtävät ja syöksyvät ulos liiteristä. He pohtivat, onko liiterissä surmattu joku ihminen tai eläin. Talossa ei pitäisi olla asukkaita.
10. Manu ja Helmi kuulevat jonkun tulevan alaovesta sisälle taloon, kun he ovat etsimässä yläkerrassa Liisan GPS-laitetta. He piiloutuvat Liisan huoneen vaatekaappiin, josta GPS-laite löytyy.
11. Ensimmäisestä Liisan piilottamasta aarrekätköstä löytyy peltilaatikko, jonka sisällä makaa pieni sinihousuinen nalle. Sen pää on melkein kokonaan irti, ja sen housuista löytyy alakuloinen teksti, joka saa Manun ja Helmin huolestumaan Liisasta.

Moniste 3

Vastaukset lukuihin 15–20 (s. 114–156)

1. a ja b) Toinen kätkö löytyy vanhan Sunnan kotitalon ja tien välissä sijaitsevan valtavan kivilohkareen alla olevasta kolosta. Kätköstä paljastuu pieni vaaleanpunainen purkki, jonka sisällä on kultainen sydänriipus kaiverretulla tekstillä: ”Liisa 8 v. Isältä”.
2. Manu ja Helmi saavat tietää, että Liisa on käynyt juttelemassa Sunnan luona.
3. Sunna antaa Manulle ja Helmille taitellun paperiarkin, jonka Liisa on jättänyt Sunnalle säilytettäväksi. Paperista paljastuu koordinaatit, joiden avulla kirjeen todennäköisesti pitäisi tulla löydetyksi.
4. Manun isä kertoo lapsille, että taloon oli saatu sähköt vasta seitsemänkymmentäluvun lopulla. Valaistuksena oli käytetty tuohon aikaan öljylamppuja, jollainen isällä on edelleen käytössä makuuhuoneessaan.
5. Helmi herättää yöllä kauhuissaan Manun, ja lapset toteavat saunakamarin vieressä ulkopuolella olevan jonkun hahmon. He selviävät kuitenkin säikähdyksellä, sillä hahmo osoittautuu sarvipäiseksi poroksi.
6. Ympyröi väittämät, jotka pitävät paikkansa tarinan mukaan.
 - a) Helmi ja Manu lähtevät etsimään kolmatta kätköä kahdestaan. **VÄÄRIN (Tolstoi lähtee heidän mukaansa.)**
 - b) Koordinaattien mukaan kätkön pitäisi löytyä Pirunvaaran louhikolta. **OIKEIN**
 - c) Manu ja Helmi ovat tavanneet ensimmäisen kerran edelliskeväänä metsässä retkeillessään. **VÄÄRIN (He ovat tavanneet ensimmäisen kerran edelliskeväänä ison kiven juurella etsiessään kätköä.)**

- d) Manu ja Helmi lupaavat toisilleen koluavansa vielä monta koloa yhdessä kätköjä etsiessään. OIKEIN
 - e) Ystävykset piiloutuvat metsään tiheän kuusikon suojaan maastopukuista, metsästysase kädessä lähestyvää miestä. OIKEIN
 - f) Mies ampuu poron aivan Manun ja Helmin piilopaikan viereen. **VÄÄRIN** (Mies ampuu **hirven** aivan Manun ja Helmin piilopaikan viereen.)
 - g) Ystävykset löytävät Liisan kirjeen, ja surullinen totuus paljastuu. OIKEIN
 - h) Poliisi käy jututtamassa Manun isää, koska hän on sekaantunut huonolla tavalla perhetragediaan. **VÄÄRIN** (Poliisi on isän ystävä ja käy jututtamassa tätä Manun ja Helmin paljastamasta salametsästäjästä.)
7. Manu ja Helmi onnistuvat paljastamaan vihjeensä avulla vakavan salametsästysrikoksen, jonka avulla poliisi saa otettua kiinni salametsästäjän.
8. He neuvovat, ettei kenenkään tulisi jäädä yksin vellomaan synkkiin ajatuksiin. Jos jokin asia vaivaa, kannattaa siitä puhua jollekin.
9. Esimerkiksi: Manu saa tutustuttua isäänsä ja lähennyttyä tämän kanssa syysloman aikana. Manu aikoo pitää isäänsä tiiviisti yhteyttä jatkossa.

Manu on saanut viettää jännittävän syysloman ja seikkailla yhdessä ihastuksensa Helmin kanssa.

Perhetragedian selviäminen huojentaa lopulta mieltä.